

Literárna cena Čakanky
za rok 2025

Milé autorky, milí autori!

Koncom apríla porota uzavrela čítanie všetkých textov zaslaných do súťaže o literárnu cenu Čakanky a po starostlivých úvahách rozhodla o udelení ocenení. Vždy to býva náročné a ťažšie vtedy, keď je viacero prác na približne rovnakej úrovni. 16. ročník hodnotil tvorbu autorov, ktorí sa venovali písaniu v roku 2025 a stihli svoju poéziu a prózu zaslať do 31. marca 2026.

Každý ročník je niečím jedinečný a neopakovateľný. Tento ročník sa stal zaujímavým účasťou značného počtu autorov z Česka, ktorí prispeli do k žánrovej a formálnej pestrosti súťažných prác. Je potešujúce, že takto sa zrodila možnosť spolupráce v oblasti slovesného umenia, ktorá je obohatením literárnej súťaže, autorov i samotných hodnotiteľov.

Svet nie je taký vzdialený ako kedysi, vďaka elektronickým médiám sme informovaní o všetkom podstatnom, čo sa na našej planéte udeje, čo na nás pôsobí, prináša radosť a čo vzbudzuje obavy, často strach. Hoci žijeme v relatívnom materiálnom blahobyte, náš vnútorný svet je rozkolísaný, plný protirečení a my vnorení do nepokoja. Tieto fakty sa odrazili na vašej tvorbe. I keď sme mali možnosť čítať aj vtipné a satirické texty, bolo ich ako šafranu. Predovšetkým poézia zaznamenala nepokoj duše a pocity úzkosti. V próze prevládali sci-fi a fantasy príbehy, poviedky zo súčasnosti, ale stretli sme sa aj so spomienkovou prózou.

Náš malý zborník patrí nielen oceneným autorom, ale všetkým, ktorí si radi prečítajú báseň, ale sa začítajú do zaujímavého príbehu z minulosti, súčasnosti alebo budúcnosti. Ďakujeme všetkým za to, že svojou tvorbou a láskou k umeleckému slovu prispeli ku vzniku tohto zborníka.

Nech vás neodradí, že ste sa neocitli na prvých troch miestach. Ak sa tak nestalo teraz, môže to byť realitou o rok neskôr. Naše poďakovanie patrí jednotlivcom, všetkým základným a stredným školám i ZUŠ, že nezabúdajú na tvorivé písanie, na pestovanie pevného vzťahu ku kráse slova, umeleckým textom a literatúre.

Čakanka, n. o.

Oblasť tvorby dospelých autorov

Poézia

1. miesto

Adrian Fontaine

XVI.

V tých dňoch kedy ošklivosť by z urny popustila
svou ťažkosť na vznešenosť, jež patrí básnikovi,
já pestrou vzpomínkou rád vyšívám svá diela
a z mdlého upletu vzlet jehlou v mžiku

a snové blankyty, jež nad obzorem stojí,
do vzorků veselých chci vida pouště tkát,
snad zrnko nejmenší za Múzu pojmout svoji,
na svěží přebarvit, co zvadlo, nastokrát.

A stužky modravé do lístků vetknuly by
voňavé šalvěje i šeříky bledé...

Kde kvete to štěstí? Kde krása se vede?

Prý navýsost krásný jen cit je bohulibý:
tot' láska k bližnímu, pro druhé hořící,
byť s to je utopit se v troše na lžici.

J. L. Messier,

2. miesto

Edita Gráčiková

Príroda je chrám

Na mäkký vankúš zeleného machu
Položím batoh starostí
A zem šepne mi z listov prachu
Tak už sa, prosím, nezlosti

Priložím dlane na kôru stromu
Cítim tú vôňu a sily prúd
Keď budem strádat', ja vrátim sa po ňu
Znova sa len tak nadýchnuť

Na holej pôde noha spočinie
Len kráčaj, kde srdce tiahne ťa
Bezo mňa každá bytosť zahynie
Si predsa zo mňa, ach, diet'a

Nemáš kam spadnúť', veď si na zemi
A moje objatie život je sám
Kde človek s Bohom v jedno spojený
Ticho je modlitbou a príroda chrám

3. miesto

Ivana Poništová

Cesta

Vydĺáždi mi cestu láskou,
bielym pieskom pokoja
a lupeňmi tvojho srdca.

Budem kráčať bosou nohou pod dielom твоjím,
s ľahkosťou vetra poháňaná s motýlímí krídlami na chrbte.

Kde cesta končí?

Tam, kde ruka moja tvoju nájde,
kde v očiach hlbokých túžba iskrí a ústa bozky žiadajú.

Kde naše vášne posplietané
v pavučine tiel sú zdrojom života.

Tam, kde si povieme, že diaľka
len spája a je rozkošná.

Je radosťou byť tou cestovateľkou.
byť malou časťou úžasného objavu menom láska.

Cena poroty

Diana Řeháčková

Až jednou

Až připlují mraky
hvězdy skrývající,
až obloha zhasne poslední svou svíci
až mi jednou povíš všechno, co lze říci,
tak jen mlč. Jako já.

Utichne šum stromů.
Věříš na náhody?
Pod oblohou temnou,
na niž nejsou ódy
budeme stát spolu.
V tichu naposledy.
Bez hvězd, beze slov.

Příběh nedokončen,
neznám závěr děje,
vždyť jen ty víš, o čem
noční vítr věje.
Vždyť jen ty znáš význam vět
šeptaných nocí. Rozumíš jim,
ale není jak je říci.

Až se jednou měsíc
místo dozlatova
odstínem tmy zbarví,
do mraků se schová,
až mi jednou povíš vše,
pro co jsou slova,
tak jen mlč. Jako já.

Oblast' tvorby dospelých autorov

Próza

1. miesto

Peter Szentpéteri

Približné polohy ruín

(Úryvok)

Bolo to takto.

Veľkonočný Pondelok bol naozaj veľmi šikovný zvärač a naozaj dokázal zarobiť slušné peniaze. V diere plnej nezamestnaných a alkoholom zničených existencií si žil vysoko nad miestne pomery. Nejednen mu závidel peniaze, prácu, vysokú inteligenciu, životnú energiu.

Napriek svojmu nie úplne najmladšiemu veku bol stále najlepším futbalistom na okolí a zaslúžene viedol miestny tím ako kapitán. Majiteľ klubu na neho nedal dopustiť. Hral výborne v strede obrany, keď bolo treba, vedel zaskočiť aj ako defenzívny stredopoliar a bol nespochybniteľne najlepším hlavičkárom šiestej ligy.

Tiež hral veľmi obstojne na klávesové nástroje, len tak, podľa ucha a bezpečne zvládol odšoférovať všetko, čo malo dve či viac kolies.

Vedel aj všeličo iné.

V práci si rozumel s ohýbačkami a strihačkami plechu, vedel rezať autogénom, obsluhovať CNC-éčko, frézy a sústruhy pre neho neboli nijakou výzvou. Vedel čítať technické výkresy, ovládal mostový žeriav aj so zavretými očami a nik nebol lepší v ovládaní vysokozdvížných vozíkov. Vedel pieskovať, striekať a lakovať.

Ako jediný sa vraj vyznal v nepriehľadných spletiach káblov a potrubí tiahnucich sa malým závodom postaveným snád' ešte za čias Františka Jozefa II. Zakaždým, keď ho v práci vytočil majster, vyšplechol mu do tváre, že iba on pozná ten *Jeden Ultimátny Ventil* schovaný niekde v tomto šialenom panoptiku, a že keď ho raz naserú, uzavrie ventil, podá výpoveď...

„...a celý závod môže ísť handry fajčiť!?”.

Veľkonočný Pondelok, tento moderný Michelangelo sa nebál ani majstra konštrukčnej haly.

A toho sa veru bál aj sám riaditeľ!

Vedúci dielne s malými tenkými nohami, ktoré snád' len zázrakom dokázali uniesť telo postupne sa rozširujúce od bedier až po mohutnú hrud', obrovské plecia ukončené rukami s plutvami namiesto dlaní a s tupým nosom na hladko oholenej tvári pripomínal vorvaňa.

Najväčšie ozubené zviera v závode!

Tento alfa samec plával halou medzi strihačkami, ohýbačkami a zväracími stolmi so zástenami, strihol na chobotničky, ktoré húfne sklápali zväracie kukly a zažihali elektrické oblúky zakaždým, keď sa jeho telo objavilo v ich časti vôd.

Bol pripravený nemilosrdne rozdupať kohokoľvek, pri akomkoľvek náznaku lajdáctva alebo odporu. Kockavo štekal príkazy, ktoré museli byť presne a na čas dodržané a staral sa o to, aby chobotničky zo seba vydali oveľa viac, než bolo v ich silách. Bol to maximalista, v ktorého ponímaní slovo „maximum“ bolo len štartovacou čiarou, prvým stupienkom rebríka. A keď si vypil, nie že by to robil často, alebo že by to robil v práci, to šla všetka sranda bokom. Vtedy zabúdal na všetky spojenectvá a dohody...

Riaditeľ ho potreboval zo všetkých najviac, a preto sa ho bál.

Potreboval ho, aby zametal pod koberec alkoholizmus.

Potreboval ho, aby zametal pod koberec pracovné úrazy, ktoré sa vo fabrike stávali na takmer dennom poriadku. V tomto temnom alkoholickom akváriu, v ktorom sa niektoré chobotničky stíhali opit' na šatni ešte pred začiatkom zmeny (áno, ranná zmena začínala o 6.00), to naozaj nebolo nič výnimočné. Riaditeľ nemohol všetkých vyhodit', napriek vysokej nezamestnanosti nemal kde nabrat' adekvátnu náhradu. Mal tu ale Vorvaňa, ktorý mal zametať.

A vedúci haly zametal:

Zamietol pod koberec, keď si chobotnička odstrihla polovicu článku ukazováka strihačkou na plech. Vulgárne jej vynadal, rozkopal dvierka na skrinke s výkresmi vo svojej kancelárii, obalil jej prst kusom gázy, pomohol jej nasadiť pracovnú rukavicu a poslal ju strihať ďalej.

Zamietol pod koberec, keď inej chobotničke prešiel cez špičky topánok guľatinou naložený štvorťonový vozík a spevnená špička bagančí jej len tak-tak, že neamputovala veľký palec. Rozmlátil rýchlovarnú kanvicu, vystrihol chobotničke nohu z baganče, zabalil je špičky palcov do obväzu a poslal ju na mostový žeriav:

„Tam ti stačí celý deň sedieť a nemusíš vôbec chodiť. Keď budeš potrebovať šťat' tak použi fľašu od minerálky. Potom to vyleješ.”

Zamietol pod koberec, keď si mladá chobotnička bodla do brucha ostrým kusom plechového odrezku. Ostrý oceľový špic prešiel hrubým prešívaným kabátom, blúzou, tričkom a zabodol sa osem centimetrov do brušného sadla hneď vedľa pupka. Keď sa mu chobotnička zjavila v kancelárii, dlaňou si stláčala ranu na bruchu a pomedzi prsty jej tenučkými kanálikmi tiekla krv, vulgárne jej vynadal, päťou urobil niekoľko priehlbín do sadrokartónovej steny kancelárie, prelepil si odreté hánky, chobotničke prelepil brucho kusom leukoplastu a poslal ju odpratávať ostré plechové odrezky.

2. miesto

Martin Staněk

Básnikovo Slunce

(Úryvok)

Poblíž míst, kde se azurové moře za melodického šplouchání vln vlévá do oblohy, se vypínal k nebesům malý zelený ostrůvek s jedním vysokým kopcem, obydlený pár obyvateli, přežívajícími v malých boudičkách stlučených z tmavě hnědého, voňavého dřeva. Jejich životy sice byly pomalé a monotónní, ale také klidné a zbavené obvyklých strastí lidí, kteří žijí ve velkých, hlučných městech. Často sedávali na některém z útesů a povídali si s větrem, který jim z dále přinášel příběhy o krajích ukrytých kdesi hluboko pod horizontem, pozorovali překrásné fialové ptáky s červenými chocholky, kteří na okolních skalách často skládali křídla, či uléhali do hebké, světle zelené trávy a nechávali se ukolébat příjemně hřejivými slunečnými paprsky.

Svit neúnavného nebeského poutníka byl na ostrůvku naprostou samozřejmostí, neb bílá mračna zatahovala oblohu jen málokdy, a když se tak stalo, teplý vánek je rychle odehnal a drahé slunce se na obloze opět skvělo v celé své kráse, až do chvíle, kdy noc vystřídala den, a nebe se místo žlutého kotouče rozzářilo nespočtem drobných blyštivých perliček, jež lidé nazývají hvězdy.

Jedním z nemnohých lidí obývajících onen zapomenutý kus světa byl mladý muž nebývale jasných očí a velké, zasněné duše. Ač v jeho nitru nedlela zášť jako v mnohých jiných, rozhodl se jednoho dne opustit ostatní a přestěhovat se na vršek malého kopce, který byl dominantou ostrova. Jen těžko snášel vzrušené hlasy za okny svého obydlí, veselý smích lidí, kteří se uměli smát jinak než on, a podivné zvyky ostatních, jimž pranic nerozuměl.

Postavil si tedy na samém vrcholu nejvýchodnějšího cípu ostrova drobný příbytek, kde doufal, že nalezne klid a smíření pro svou osamělou duši. Vysadil zde pár stromů, na kterých rostly přelahnuté plody červené barvy a sladké chuti, jež jej měly místo vesnických trhů živit.

Začal se věnovat psaní a skládání básní, v nichž s nebývalou citlivostí popisoval ranní rosu, která ulpívá na trávě před jeho domkem, nekonečnou modř táhnoucí se všude po obzoru i vzdálené kraje kdesi za horizontem, jimž připisoval krásu, která se jen stěží dala vyjádřit slovy. Svá díla při návštěvách rozdával těm, kteří o ně stáli. Někteří je chválili, jiní si jej dobírali, další zas nechápavě kroutili hlavami. To však mladému básníkovi nikterak nevadilo, neb věděl, že jeho posláním není na

nikoho dělat dojem či se mu zavděčit, ale pouze potěšit svou vlastní, vším možným přetékající duši a odhalit těm, jež naslouchají, její pohled na svět.

Postupem času se do umělcových děl začalo víc a víc vkrádat slunce. Skládal básně o jeho všeobjímajícím a spravedlivě děleném svitu, o jeho ničím neporušitelné věrnosti, o dobrotě, kterou každý den prokazuje, když se na východě vynoří z vln. Slunce jej přímo fascinovalo. Jak by také ne — vzhledem k tomu, že bydlel na nejvýchodnějším cípu celého ostrova, byl to práh právě jeho domu, jehož se slunce každý den dotklo jako prvního, a vzhledem k tomu, že nikdo z obyvatel nežil výš, byl každé poledne také své múze ze všech nejbliž.

Jeho posedlost byla stále silnější. Díla o vzdálených krajích, čerstvé ranní rose i mořských vlnách nahradily úvahy, verše a sloky o slunci, jemných paprscích, nevyčerpatelné síle a mocném žáru. Slunce se stalo hlavním důvodem, proč ráno vstával a v noci uléhal, aby nabral sil na další prosluněný den.

Lidé si často všímali, jak vysedává na střeše svého domu s jasným, zasněným pohledem odvráceným vzhůru. Srdce některých naplňoval výsměch a kruté pohrdání, neb nedokázali pochopit blázna, který se zamiloval do slunce. Našli se však i tací, které podivné chování jejich samotářského druha rmoutilo. Ač už nebyl součástí vsi, pár lidem v ní mu na něm stále záleželo a jeho podivný způsob života je naplňoval nejistotou a oprávněným strachem, neb měli jeho svébytného ducha a čarokrásná díla, jež z něj pramenila, tuze rádi.

Vydali se tedy v malém hloučku za ním, s tvářemi smutně zasmušilými a jazykem těžkým jako ty největší mořské útesy. Přišli až ke skromnému obydlí a pohlédli na doškovanou střechu, na jejímž vrcholu se ve slunečním třpytu koupal jejich ztracený přítel.

„Všimli jsme si, že v poslední době trávíš mnoho času pozorováním slunce,“ promluvil nejodvážnější z nich, promnul si hustý černý vous a založil silné ruce na prsa.

Básník, aniž by odvrátil zrak, nepřítomně odvětil: „Ach ano, moc rád hledím na slunce.“

„Nemůžeš tak ale činit neustále! Lidským očím nepřísluší hledět tak dlouho na dítě nebes!“ promluvil znovu silný muž. V jeho hlase se mísila starost s naléhavostí. Slunce celou scénu netečně pozorovalo a zalévalo ji svým teplým, zlatavým světlem.

3. miesto

Tomáš Melzer

Květena života

((Úryvok))

Nehnutě sedím na staré béžové pohovce, z části pokryté prachem a několika skvrnami od různých nápojů, jež se do ní v minulosti lačně vsákli, aby zde uchovávali část vzpomínek ze dnů, které se už nemohou nikdy vrátit nazpět. Přitom mlčky pozoruji pootevřené dveře do dětského pokoje, kde vše zůstalo i po tolika letech beze změny, jako bych byl snad uhranutý nějakou temnou silou, která mne chce bez ustání trestat.

Do dnes ve své hlavě slyším ten radostný dětský smích vycházející z této místnosti... Avšak od oné prokleté noci působí značně bolestně, jako krutá připomínka mého životního selhání. Kéž bych tak dokázal vrátit čas. Ano, jsem si zcela vědom, že to nelze, ale stejně na to musím myslet každý, každíčký den.

Ta zatracená bouřka, proč jen jsem tak tvrdošíjně trval na tom, že pojedeme v té noční bouřce. David se pomalu zvedl z pohovky. Jeho nohy byly těžké jako z olova, ale dveře do dětského pokoje jej bez ustání volaly – ne hlasem, nýbrž prazvláštní nevysvětlitelnou tíhou ve vzduchu, která v nich jakoby ustrnula. Jeho roztřesená ruka se nesměle dotkla kliky a po krátkém zaváhání s výrazným rozechvěním těla, vchází do kdysi šťastného dětského království. Na stěnách ještě stále visely Maruščiny kresby. Pestré, radostné, protkané nevinnou dětskou fantazií, plné života, který tu však již nebyl. Jedna z nich dnes přitahovala Davidovu pozornost víc než kdy jindy – květiny pod duhou, s motýlem, jehož křídla byla modrá jako letní nebe. Pod ní bylo drobným písmem napsáno v tmavé trávě: „Pro tatínka, až bude smutný.“ Čehož si David dříve nevšimnul, patrně kvůli sytosti zeleně. Náhle se s ním svět zatočil, až téměř upadl na podlahu. Instinktivně se zachytil dřevěného stolku, který patřil jeho dceři. Nemotorně s ním však škubnul natolik, že z něj jeden ze šuplíků doslova vylétl a zastavil se až o postel. Zhluboka se několikrát nadechl, než se sklonil a vytáhl z nitra šuplíku velký skicák, který neotevřel dlouhých osm let. Uvnitř objevil usušenou rudou růži, poslední, kterou Maruše dal. A mezi stránkami našel přesně to, co doposud marně hledal, aniž by v tuto chvíli tušil, že to hledá: náčrt pestrobarevného květinového pole, kde každá květina měla jméno. „Maminka, tatínek, Maruška, babička Marie, děda Bedřich, teta Lída, strejda Karel, babička Anežka, děda Slavomír, teta Jindřiška... „Ruka se mu zachvěla. Vzápětí padl na kolena, přitiskl si skicák pevně na hrud' a hlasitě se rozplakal. „Maruško, odpusť mi. Prosím! Kéž bych tak mohl vrátit čas.“ A pak to

přišlo – ne myšlenka, ale jakoby zaslechl hlas své dcery, ne v místnosti či okolí, nýbrž ze svého nitra. „Tatínku ty za nic nemůžeš, nebyla to tvá vina, nesmíš se už trápit!“ Bez rozmyšlení seběhl do ateliéru, odhalil zakryté sochy, jež doposud trpělivě čekaly v nekonečné temnotě, a poprvé po letech znovu sáhl po sádře.

Tentokrát však byla jeho tvorba zcela jiná, mnohem jemnější, citlivější, emotivnější, jakou by jen málo kdo, dokázal stvořit. První květina, kterou se pokusil vytvořit, včetně jemných okvětních lístků, či detailů v podobě ostrých trnů, byla růže ze sádry. Rozpadla se mu však v rukou, jakmile se pokusil oddělit okvětní lístky. Nezaplavil jej však vztek. Naopak se dostavil naprostý klid. Protože poprvé od té osudné noci nedělal sochu o ztrátě. Tvořil květinu, aby ukázal, že i to, co se většinou rozpadne, může mít tvar krásy a především lásky, což má jedinečný smysl. A v tom úžasném okamžiku – mezi tím vším prachem a sádrou – uslyšel její smích znovu. Tentokrát to již nebyla připomínka bolesti. Byl to radostný pocit, který jej od té doby začal nerozlučně doprovázet, kamkoliv se jen David vydal.

Z Davidových rukou začaly vznikat květy, které již nikdy neuvadly. Nejdřív to byly růže s trny tak ostrými, že se o ně i pořezal, když je bral do dlaní a kapka krve poté dopadla na sádrový okvětní lístek, čímž tento lístek již navždy ozdobila. V ten okamžik si vzpomněl na Zuzanu. Ach... Zuzana, povzdechl si tesklivě.

Jméno, které nenosil na rtech už roky. Stála tehdy v tomto ateliéru, když ještě tvořil monumentální sochy z kamene – sochy, které měly být věčné, neměnné, neporazitelné.

„Proč pořád děláš věci, které jsou tak majestátní?“ zeptala se ho jednou.

„I křehkost by měla mít právo na zrod,“ dodala vzápětí.

Teď to konečně chápal. Její odchod nebyl jen o ztrátě Marušky. Byl i o tom, že on sám přestal být časem křehký. Navíc žal z něj nakonec udělal člověka bez vidiny lepšího zítřka, jeho srdce zkamenělo, aby se ze ztráty milované Marušky nezhroutil. Dalo by se s klidným svědomím říci, že se stal též sochou.

Dny plynuly. Růže se mu už nerozpadaly v rukou, ani na speciálních podstavcích, jež pro ně vytvořil. A nejen růže, časem stvořil i další dokonale vyhlížející květiny. Naučil se tvořit s nebývalou lehkostí, navíc ne s představou výsledku, nýbrž s důvěrou v celý proces. K růžím postupně přidal vlčí máky s tenkými stonky, které držely, jen když je vytvářel jedním dechem. Pomněnky tak drobné, že je musel tvarovat špičkou jehly. Zvonečky, tulipány, konvalinky, fialky a sněženky, vypadající úplně jako ve skutečnosti.

A nakonec... nakonec stvořil motýly.

Oblast' tvorby mladých autorov

Poézia

1. miesto

Alžběta Petráňová

Zažila jsem ticho

...

Zažila jsem ticho.
Žalostné i zpěvné
V klidu krkonošských hor
Na širé pláni sněhem pokryté
Vzdor lidskému ruchu
Světlu utajené
Zahalené v bílou tmou.

Úkaz neživý
projela jsem člověčí stopou.
Značkou rychlosti
a neustálého sledu,
nosíce neklid
do krajiny mrazu a ledu,
pozbyla slov,
v duchu
děkující nebeské milosti,
za její moudrost a štědrosti,
jelikož zde
bylo mi dáno uslyšet
skrže okolní vzdechy
rytmus srdečního tepu.

Lehkým dotykem
znavené duše,
oči otevřené dokořán,
pohnutá podivně
krásným okamžikem,
z přírodní esence upila
a nahradila ošuntělý strach.
Zelený mág
zbavil mě agónie,
v níž nevnímám strmě klesající svah.

I krutý vítr,
neposlušný,
převalil se přes okraj,
utichl,
opustil mlhu,
skrytý za nejbližším stromem,
vyčkával,
Až znovu zazní
kovové struny
o kámen ležící
pod sněhovou peřinou,
Až otevřou brány
potáhne dál
dobývat lysé vrcholy
zimní ztracenou hodinou.

Osiřelá živá bytost,
v tichu divých Krkonoš,
shodila společenskou škrabošku.
Zrůžovělou tvář
políbenou mrazem
zdobí lepost upřímné slzy,
ctnost převlečená za slabost,
člověka mrzí,
ale tady,
v neživém světě
smutek nepůsobí.

Osvobozená od myšlenek
s údivem nad zdejší nečinností,
vyléčená z nemocí moderní doby,
pospíchat,
bát se nejisté budoucnosti,
klopýtat na namrzlé cestě,
plýtvat časem,
když mám možnost volby,
s uvědoměním své existence
opustila louku beze stopy.
Jen sněhová závěj zůstala.
Netknutá,
čekala na další oběť či anděla.

1. miesto

Karolína Kostková

Chýbajú mi staré časy

Chýbajú mi staré časy,
chýba mi pocit slobody.

Dni, kedy som verila, že darčeky nosí iba Ježiško,
a že keď vyrastiem, bude zo mňa princezná.

Dnes ani jednej z tých vecí neverím.

Neverím ani v seba.

Neverím v každodenné rozhodnutia, či sú správne a či nie.

Či Zem je vlastne guľatá, alebo plochá a nebo modré.

Pochybujem o veciach, ktoré kedysi dávali zmysel.

O sebe. O krokoch, ktoré robím.

Niekedy mám pocit, že som sa stratila niekde po ceste.

Medzi tým diet'at'om, čo sa smialo bez dôvodu,
a dospelou verziou, ktorá sa bojí urobiť ďalší krok.

Nie všetko musí bolieť, aby to bolo skutočné.

Už neverím na zázraky ani na rozprávky.

Len potichu dúfam,

že sa k sebe raz opäť vrátim.

2. miesto

Soňa Čandíková

Kruh

jeho hrany ma už nepália
vyhasol
znovu hľadám
úsmevy
miznú
v nekonečných zákrutách
aj tvoj hlas
sa postupne
stráca
chlad všetko pohltí
aj mňa

zatiaľ sa však pozerám
poslednému slnku
priamo do očí

čerešne '45

znovu prečesávame
stromom spomienky
do koša padá aj nechcené
ovocie
presladené slová
neprekryjú trpkosť v hrdle

niekedy zacítim na jazyku
červíka
žijem

chcem to vymazať
?

potom by sme neboli
čerešňovými náušnicami

nebolo by kôstky

3. miesto

Viktória Čoknayová

Babka a ja

Jaj, jaj, táto doba,
pozriem na dnešné outfity a lezie na mňa mdloba.
Vraví babka ešte aj, že by so mnou nebola kamarátka.
Vraj mám miesto riflí vrece a od psa dotrhané plece.
Ja si myslím, že mám štýl.
Ona vraví, že mi chýba už len lopata a rýľ.
Čo mám vravieť ja?
Popis babky: kompresné pančušky a modrá zástera.
Tak sa pustím do debaty,
presadiť si názor svoj,
aj keď tuším v podvedomí,
že to bude ťažký boj.
Pozri, babi, nosím, čo chcem,
aj keď sa v tvojich očiach zrovna neligocem.
Srdce mám vždy na mieste,
aj keď nosím tepláky a mikinu a behám takto po meste.
Ako sa vraví: nesúď knihu podľa obalu!
A babka nakoniec oceňuje,
moju veľkú odvahu.

Oblasť tvorby mladých autorov

Próza

1. miesto

Natália Točeková

Ja a milión svetiel

(Úryvok)

Sú dni, keď stromy plačú a ľudia sa smejú. Vtedy sa svet obráti hore nohami. Kvapky stekajú do neba. Sklenené nádoby naplnené smútkom namáhajú chrbty mrakom. Keď sklo praskne, v tom čase duša odlieta medzi hviezdy a rozvlí čiernu oponu ako búrlivé more. Chcem stretnúť Tmu, do ktorej sa vkrádajú deti, aby počuli hádky rodičov. Ticho, po ktorom už neexistuje hluk. Chlad ma pripravuje o zdravý rozum.

Studené večery zaplňam prechádzkami po meste. V novom kožuchu čakám, kedy na mňa niekto zapíše alebo mi podá ružu ako v tých videách na internete, ale márne. Samota sa zhmotňuje vedľa mňa. Cesta nie je taká osamelá, keď kráčam so svojím tieňom. Ja a milión svetiel.

Vraciam sa do prázdneho bytu, kde počuť hlučný spor susedov. „Už ťa nikdy nechcem vidieť!“ potom nasleduje niekoľko buchnutí dvermi. „Ale, láska, už sa to nikdy nestane, sľubujem,“ ďalej nadväzuje niekoľko hlasných nadávok za mojimi dvermi. Neudržím zvedavosť a sledujem situáciu cez priezor vchodových dverí. Susedko drží za ruku svoju priateľku a hovorí jej, nech sa upokojí. „Nerob nám hanbu, len nedávno sme sa sem prist'ahovali.“ Vytrhne sa mu a beží dole schodmi. Typická párová hádka so štipkou dramatickosti. Niekedy som taká vďačná, že akurát môj byt má balkón, z ktorého vidím rovno pred vchod do paneláku. Zhasnem svetlá, bežím sa pozrieť, či to dnes bude na nevy povedanú pravdu alebo vrúcne odpustenie. Moja hlava tuší, že niečie líce dnes schytá poriadnu ranu. Srdce mi bije od vzrušenia. Nahnem sa cez zábradlie, čakám. „Mám

aj ja zavolať svojmu ex? Všetka predsa o nič nejde!“ V každom jej slove cítim hnev a iróniu. Vo svetle lampy sa mihne splašená ruka, ktorá s hlukom pristane na jeho tvári. Chce mu dať ešte jednu, no on jej chytí zápästie, začne ňou triasť. „Nesprávaj sa ako hysterka! Padaj dnu.“ Nastane ticho a oni sa dostanú do tmavej časti ulice. Snažím sa zachytiť, aké bude pokračovanie, ale mesto sa rozhodlo šetriť elektrinou. Nakoniec je len ticho, presne to, po ktorom moja predstavivosť začne fungovať na plné obrátky. Vrátim sa do tepla. Chvíľu žmurkám do tmy, čakám, kedy sa moje oči prispôbia prostrediu. Zapnem kovovú lampu s ligotavými motýľmi krídlami. Vedľa žltého kresla na mňa zazerá kopa neprečítanej pošty. Som príliš unavená na to, aby som sa v nej prehrabovala. Oblečiem si svoje obľúbené pyžamo, prehodím cez seba ružový župan, ktorý mi mal priniesť do života lásku. Asi som precenila jeho schopnosti. Zvonku ma ovíja chladný letný vzduch, vábi ma svojou silou. Predsa som si len našla svoju spriaznenú dušu. Zmotaná svetom beriem krabičku cigariet a v červených plyšových papučkách sa vykrádam dole schodmi paneláka. Nenápadne načúvam šepoty, ktoré ma zväzujú svojou tajomnosťou. Polnočné rozhovory, cinkanie pohárov či smiech, po ktorom čakáš nešťastie v ďalšom dni. To všetko sa skrýva pod jednou strechou.

Moja obľúbená lavička ma čaká iba pár krokov od vchodu. Z nej mám úžasný výhľad na všetky budovy. Som zvedavá, ktoré okno mi dnes prezradí, čo v sebe skrýva. Možno rodinná hádka, alkoholom omámená spoločnosť, tanec pri sviečkach alebo nezvané polnočné stretnutie. Moje telo zamrzne skôr, ako sa dotkne dreva. Po koži mi stekajú studené kvapky. Vystriem sa z kľúčovitej polohy, obzriem sa za čudným pocitom. Obrovská dymová ruka mi zvierá hrud'. Drží ma priklincovanú ku kameňom, akoby ma svet povolal byť divákom v jeho divadelnej hre. Oči mi lietajú po javisku ako komáre okolo jazera. „Ešte sme spolu neskončili!“ vykrikuje so smiechom tajomný muž. Modrooké dievča vyletí z čierneho zmätku, ktoré ich prežúvalo niekoľko hodín. „Žeby to bola tá istá žena, ktorú som pred chvíľou pozorovala z balkóna?“ zamrmlám si popod nos. „Daj mi

pokoj! Bola to chyba!“ zakričí roztraseným hlasom a jej havranie vlasy zapletené do vrkoča sa hojdajú v rytme. Tvár bez mejkapu, sivé tielko a roztrhané rifle pripomínajú zmoknutú myš, ktorá podlieza ploty. Sleduje ju chlap s čiernou šiltovku, spod ktorej vykúkajú blond'avé kučery. Okolo pása má mohutný opasok, za ktorým je zastrčená biela košeľa. Postavu mu zvýrazňujú obtiahnuté čierne nohavice. Na prvý pohľad vyzerá prít'azlivo, ale vyžaruje z neho niečo zlovestné. Plazí sa mu to po chrbte ako had ovíjajúci svoju potravu. Prebehne po mne mráz. „Chýbal som ti, dievčatko? Tak si to priznaj, že som pre teba jediný.“ Jeho pokojný hlas sa menil na hystériu aj podráždenie. Jej nepokojné telo krája vzduch, hľadá v ňom únik. Kúsky strachu lietajú okolo hláv. Dostanú sa až na koniec chodníka a jej nohy sa bez rozmyslenia pustia na cestu, kde hladné dravce lovia svoju korisť. Nasleduje ju trochu pomalším krokom. Jeho zrak je temnejší ako táto noc. Milión svetiel, dravec a korisť. Kto to dnes prežije?

„POMOC!“

To jediné živé ostalo visieť v prázdne.

2. miesto

Nina Dubajová

Stačil jeden večer

(Úryvok)

Dezorientovaná som sa prebudila s príšernou bolesťou hlavy na koberci v obývačke. Krv je naozaj všade, na zemi, na koberci, na mne. Mám krvavé ruky a ležím v krvi. Zmocnil sa ma pocit paniky a stresu. Na tele nemám žiadne známky poranenia, nie je to moja krv. Netuším, čo sa tu stalo.

Včera večer bola u mňa párty v malom okruhu ľudí. Baví ma chodiť na párty, môžem sa uvoľniť, zatancovať si a pri tom nemyslieť na nič zlé, spoznávať nových ľudí a zabávať sa. Ale keď mám usporiadať párty ja, to je ako za trest. Môj byt na druhé ráno vyzerá vždy ako po výbuchu. Upratovanie je môj nepriateľ, moja najlepšia kamarátka Sára mi vždy pomáha. Aj dnes tu mala byť, netuším, prečo tu nezostala.

Nebolo to ľahké sa postaviť zo zeme, nohy sa mi triasli. Prešla som sa po byte, keď som videla ten neporiadok a tú zaschnutú krv, tak mi až zle zostalo. Cítila som smrad alkoholu. Musím to tu upratať, lebo toto už nezvládnem ani chvíľu. Išla som do kúpeľne a vtom som to oľutovala.

Neskutočná bolesť mi vyrazila v chodidle, stúpila som na sklo, ktoré bolo roztrieštené po celej chodbe, niekto rozbil fľašu alkoholu, ako keby som už nemala veľa problémov. Vybrala som si ten kúsok skla, prekročila som zvyšok a dostala som sa do kúpeľne. Vydezinfikovala som si ranu, trochu to štípalo, ale dalo sa to zvládnuť. V zrkadle som sa zbadala a je to príšerný pohľad. Tvár mám takú zničenú, po lícach mám roztečenú špirálu, musela som plakať, zaujíma ma, že prečo, pretože v poslednej dobe sa cítim dobre a som šťastná. Neskôr sa popýtam dievčat, čo sa stalo. Nespravím to len kvôli tomu, ako vyzerám, ale pretože sa v mojom byte nachádza krv, ktorá nemá vysvetlenie. Vyzliekla som si špinavé oblečenie a hodila ho k práčke, potom ho dám oprat'. Hlavne sa chcem už zbaviť tej nechutnej krvi, ktorá ma skoro celú pokrýva, je mi z toho zle. Vošla som do sprchy a pustila na seba horúcu vodu, drhla som si kožu tak veľmi, až to bolelo. S mydlom som sa umyla viackrát a umyla som si aj vlasy. Som naozaj čistá, ale aj tak stále cítim tú krv všade, zostane na mne navždy. Spod umývadla som zobrala všetky čistiace prostriedky. Dala som si pozor na sklo a v kuchyni som vybrala vrecia na odpad a postupne som sa pustila do upratovania. Začala som chodbou, zobrala som metličku, zmietla som to sklo a hodila ho do vreca. S mopom som prešla celú chodbu, aby tam nezostala žiadna špina ani žiadne sklo. V kuchyni bolo veľa plastových pohárov a tanierov s nedojedeným jedlom, fľaše od alkoholu a od vody, zem sa lepila po niečom sladkom. Pozbierala som všetko, čo tam bolo, a dala som to do vreca. Poumývala som kuchyňu a aj dlážku. Bolí ma hlava, ešte mi aj došli

čistiace prostriedky, aby toho nebolo málo. Zobrala som si mobil do ruky a napísala som do skupiny, ako sa majú dievčatá, či sú na tom lepšie ako ja. Hľadala som peňaženku a našla som ju, bola pokrytá krvou, tak som vybrala iba peniaze a peňaženku som hodila do vreca s odpadom. Nemusím ísť autom, obchod mám rovno za rohom, pri mojej obľúbenej kaviarni. Kráčam ulicou, nevnímam okolie a snažím sa čo najrýchlejšie dostať do obchodu. Vtom ma niekto potiahol za ruku. Otočila som sa a bola to Sárina babička. Stála predom mnou s úsmevom na tvári, hneď si ma pritiahla do náručia.

„Moja drahá, ako sa máš?“ riekla. „Ahoj, mám sa dobre, ale ponáhľam sa, porozprávame sa inokedy,“ odpovedala som jej, ešte raz som ju objala a išla som rýchlo preč. To, že jej klamem v tom, ako sa mám, nie je také strašné, ako keby vedela toto. Nemám čas na otázky a na strach z jej strany, preto som rýchlym krokom šla ďalej.

Sárinu babičku Julku beriem ako svoju. Vychovávala mňa aj Sáru, ako keby sme boli jej dcéry. Sára nemá rodičov, opustili ju, keď bola ešte malá, a zobrala si ju jej babička pod svoje krídla. Každý deň, keď boli rodičia v práci, som trávila u nej. Moji rodičia zomreli pri autonehode, keď som mala 17 rokov. Mala som pocit, že sa mi zrútil celý svet, nemala som už dôvod žiť, ale Sára a Julka tu boli vždy pre mňa a vytiahli ma z tej temnoty. Ukázali mi, ako sa pozerat' na svet pozitívne a ako milovat' svoj život. Mám s nimi hlbšie puto kvôli tomu, že mi nikto nezostal a ony ma prijali do rodiny hneď, bez toho, aby som ich prosila. Od malička ma volali slniečko Jasmi, lebo som mala vždy úsmev na tvári a smiala som sa na všetkom. Zachránila nie jeden život, pomáhala a doteraz pomáha každej živej duši. Ona je anjel na zemi. Podržala ma v každom období môjho života a stála pri mne, pomáhala mi so všetkým, čo ma trápilo. Môžem jej povedat' naozaj všetko, možno by bolo dobré, keby som jej povedala aj o dnešku, premyslím si to, či to je dobrý nápad, a keď je, tak jej to poviem v správny čas.

2. miesto

Eliana Lelkesová

Druhý život

(Úryvok)

Ardis Vale mala obyčajný život, taký obyčajný, až sa dal zameniť za kulisu. Každé ráno vystúpila z rovnakého vlaku, vždy o niekoľko minút neskôr, než plánovala, a kráčala úzkou ulicou, kde sa vlhkosť držala v škárach dlažby ako pamäť, ktorá odmieta vyschnúť. Pracovala v archíve mestskej knižnice. Triedila cudzie príbehy, cudzie chyby, cudzie ticho. Listovala v životoch iných ľudí, akoby sa bála otvoriť ten vlastný.

Netušila, že v tom istom čase prebieha ešte jeden život. Nie paralelne s jej, ale okolo nej. Ako tieň, ktorý sa nehýbe, kým sa neotočí svetlo.

Ioneus Kade ju nikdy neoslovil. Nikdy sa jej neprihovoril, nikdy sa jej nedotkol, ani len pohľadom. Jeho blízkosť bola presnejšia než dotyk. Poznal rytmus jej krokov, drobné zaváhania pred prechodom, spôsob, akým si uhládza rukáv, keď premýšľa. Vedel, že v stredu si kupuje hrušky a v piatok zabúda peňaženku v kabáte. Vedel, že keď je unavená, číta tú istú vetu stále dookola, akoby dúfala, že sa jej význam jedného dňa prihovorí sám.

Neučil sa o nej zo slov. Slová klamú. Učil sa z pozorovania. A z predstavy, ktorá bola čoraz presvedčivejšia.

V jeho svete Ardis s ním žila. Nie ako fantóm, ale ako samozrejma súčasť dňa. Rozprávala sa s ním večer, sadala si na okraj jeho postele, pýtala sa ho na veci, na ktoré sa ho nikto iný nikdy nepýtal. Ioneus si zapisoval ich rozhovory do zošitov s tvrdou väzbou. Písal pomaly, s úctou, akoby zaznamenával niečo krehké. Nepovažoval to za lož. Preňho to bola presnejšia realita než tá, v ktorej sa dvere zatvárali príliš hlasno a nikto ho nečakal.

Postupne prestal rozlišovať, kde sa končí predstava a kde začína skutočnosť. Keď si Ardis v reálnom svete zmenila účes, zapísal si to ako reakciu na vetu, ktorú jej včera povedal. Keď bola chorá a neprišla do práce, veril, že ho trestá mlčaním. Jeho myseľ pracovala ako dobre vycvičený klamár: všetko zapadalo, nič neminulo cieľ.

Ardis o ničom nevedela. Mala svoje drobné starosti, svoje tiché večery, svoje nenápadné pochybnosti. Občas cítila nepokoj, pocit, že niekde za ňou zostáva nezodpovedaná otázka. Ako keď niekto vysloví jej meno, ale príliš potichu. Pripisovala to únave. Vždy si našla racionálne vysvetlenie. Také, ktoré nevyžaduje strach.

Až kým jej jedného dňa neodovzdali škatuľu.

Našli ju pri vypratávaní starého bytu po Ioneusovi Kadeovi, mužovi, ktorý zomrel bez rodiny a bez svedkov. V škatuli boli denníky, mapy ulíc, náčrty bytov, presné popisy dní. A jej meno. Ardis Vale. Napísané znovu a znovu, rovnakým úhl'adným písmom, akoby sa tým dalo zabezpečiť, že nezmizne.

Čítala dlho. Príliš dlho. Spoznávala samu seba v detailoch, ktoré nikdy nevyslovila. Spoznávala svoje zvyky, myšlienky, dokonca váhania. A potom aj činy, ktoré nikdy neurobila. Rozhovory, ktoré nikdy nevedla. V cudzích slovách existovala verzia jej života, ktorá bola súvislejšia, istejšia, milovanejšia. A nebola jej.

Vtedy pochopila. Ten druhý život nebol zásahom vyšších síl ani poruchou reality. Bol dôsledkom ľudskej samoty, ktorá sa naučila tváriť ako láska. Bol dôkazom, že myseľ dokáže vytvoriť svet, v ktorom je druhý človek prítomný, aj keď o tom netuší.

Ardis zavrela posledný denník a pocítila prázdnotu, ktorá nebola len jej. Nieкто ju videl tak pozorne, až ju tým zmenil. Nie navonok, ale v spôsobe, akým sa odvtedy pozerala na seba. Od toho dňa vedela, že žije len jeden život. No už chápala, aké nebezpečne jednoduché je vytvoriť druhý.

Stačí sa pozerat'. Stačí veriť. A prestať sa pýtať, či ten druhý o tom vie. Ved' kto má právo vlastniť cudzí život?

3. miesto

Viktória Čoknayová

Život Belly Melsyovej

Nedeľňajšie ráno bolo úplne pokojné. Darcy napísala Belle, či pôjdu večer do kina. Vraj dávajú nejakú akčnú komédiu. Bella sa tomu celkom vyhýbala, keďže tušila, že Darcy so sebou zoberie Jacoba, ktorý sa jej páči. Najlepšie kamarátky by predsa nemali túžiť po tom istom chalanovi. Darcy s ním chodila už cez dva mesiace, ale Bella si nikdy nedokázala priznať, že má k nemu city a že sa jej veľmi páči. To všetko len kvôli tomu, aby svoju „bestie“ nezarmútila. Predsa len, keby sa to dozvedela, asi by skončilo ich dvanásťročné priateľstvo. Poznajú sa už od štyroch rokov.

Nakoniec sa, po rozvážnom premýšľaní a uvažovaní, rozhodla, že pôjde. Hlavou jej išli podmienky, ktoré určite musí dodržať.

1. podmienka: Počas filmu sa na neho ani raz nepozriem!
2. podmienka: Ak mu niečo spadne, bude si to musieť zdvihnúť sám!
3. podmienka: Za žiadnu cenu sa nezasmejem na jeho vtipoch!

Medzi tým, ako menovala tieto podmienky, sa povedzme, že... dostala niekde inde. Lakt'om si oprela hlavu o stôl a v mysli jej išlo len: Ach, tie jeho modré oči, tá výška a nádherná vôňa, vlasy tmavé ako uhoľ, ešte má aj dobrý humor. Rozplývala sa a v bruchu pociťovala mravčanie, také tie motýliky, čo sa vám tam mrvia, keď ste zaľúbení.

Do izby vkročila mama bez akéhokoľvek varovného signálu, že sa blíži. „Úlohy na zajtra hotové?“ „Už aj idem...“ „O hodinu som späť a...“ „Áno, budú hotové, sľubujem!“ „Dobre moja, len aby!“ „Potrebuješ niečo? Idem na nákup.“ „Hm. Novú fľašku. V piatok sa mi rozbila.“ „A to sa ti ako podarilo?“ „Išla som na veľkú prestávku, nevšimla som si, že podlaha je čerstvo umytá a na poslednom schode som sa šmykla a rozbila sa mi. Pozri, ber to pozitívne. Aspoň sa mi nič nestalo.“ „Ty si ale nemehlo! No nič, kúpim, ale sklenená to nebude, to sa môžeš spoľahnúť. Maj sa!“ „Pá!“ Asi tušíte, že to nebolo mokrou podlahou, ale ako výhovorka to poslúžilo skvelo. V skutočnosti jej Jacob, o rok starší chalan zo školy, mi pochválil vlasy. A teraz k tej fľaške. Ostala v nemom úžase. Pot jej stekal po líci, totálne sčervenala, úplne trápne sa pousmiala a namiesto ďakujem jej len vyklzla fľaška z ruky. Celkom nepríjemné, no toto je iba pár sekúnd z jej mäťúceho života.

No, a teraz tie úlohy... CINK! – správa od Darcy: Však ti nebude vadit', ak pôjde aj Jacob? Bella sa tvárila, že ho nenávidí, a tak jej napísala: Že si to ty! + smajlíka s gúľajúcimi očami. Keď sa zvečeralo, napustila si svoju novú, podotýkam, už plastovú fľašku vodou a išla na bus. To by nebola ona, keby si niečo nezabudla. Tesne pred zastávkou si spomenula, že nemá peniaze. Mala ešte sedem minút, a tak sa rozbehla domov rýchlosťou svetla, schmatla peňaženku, a keď prišla na zastávku, bola ešte dve minúty v predstihu. Darcy býva dve zastávky pred ňou, o chvíľu už sedela

v autobuse, vzadu v päťke. Ako naschvál. Sadla si k oknu a Jacob vedľa nej. Keď uvidel Bellu, nahodil mierny úsmev s jamkou na líci. Po chvíli si uvedomil, že je tu s frajerkou a úsmev mu rýchlo sklesol. Keď sa usádzali v kine, zistili, že majú miesta pri Áresovi, o dve triedy staršom chalanovi, ktorý sa Darcy páčil predtým, ako sa začala baviť s Jacobom. On ju chcel, ale mal ťažké obdobie po smrti matky a akosi nemal možnosť ju oslovit'.

Jacob v polovici filmu vysmädol, no čakal na chvíľu, keď sa napije Bella. Keď sa napila, automaticky išla zavrieť fľašku. Jacob jej ju vytrhol bez toho, aby sa spýtal, či vôbec môže, pričom sa im dotkli ruky, fľašku si po nej ani neutrel a napil sa. Keď jej ju vracal, pošepkal: „Táto sa ti už nerozbije, čo?“ A žmurkol na ňu! Nenapili sa málo, takže po filme obaja utekali na toalety. Darcy s Áresom na nich počkali vonku. Bella vychádzala zo záchodov a on na ňu čakal s lakt'om opretým o zárubňu dverí. Snažila sa ho obísť bez reakcie, no on ju nežne chytil za ruku a povedal: „Viem, že by si jej to nikdy neurobila, ale nemôžeme sa tváriť, že medzi nami nič neiskrí.“ „Pozri, ja nemôžem, ona je najlepšia kamarátka a ja si proste nemôžem priznať, že ťa...“ „Čo?“ „Milujem, chápeš?“ Trochu sa zasmial a povedal, že tento pocit je obojstranný. „Vieš, Darcy je skvelá baba, no mám pocit, že sme si nesadli natoľko, aby som s ňou strávil všetky chvíle života. V podvedomí mám aj tak stále teba. Vlastne ti chcem vysvetliť, prečo som s ňou. Dal som sa s ňou dokopy len kvôli jednej blbej stávke, ja viem, som blbec. No, ona so mnou vyzerala veľmi šťastne a ja som jej celú tú dobu tajil, ako to skutočne je. Skôr či neskôr sa to aj tak dozvie...“ Dal jej pusku na čelo a objal ju okolo pása. „Pozri, ty si nemáš čo vyčítať, okej? City a lásku k človeku si nevyberáš.“ Utrel jej slzy. „Poriešime, neboj!“ A žmurkol na ňu.

Medzitým sa vonku diali iné veci. Áres využil situáciu a svoje baliace hlášky. Je to taký typ chalana...povedzme, drsný motorkár. Vlasy buzz cut, obočie prerezané, oči zelené ako smaragd, proste, macher. Musel využiť príležitosť a stihol ju pozvať aj na rande, hoci vedel, že má Jacoba. No a jej, očarenej, to bolo asi jedno, keďže to prijala. Vedť s Jacobom jej to v poslednom čase celkom škripe. Správajú sa k sebe už v podstate iba ako kamaráti. Bolo to celkom drsné rande: vozil ju na motorke a po polnoci išli do baru. Celkom cool, nie? Večer, keď sa začínalo toto ich rande, sa aj Jacob s Bellou išli prejsť, aby si vyjasnili všetko, čo sa okolo nich odohrávalo, a aby vymysleli plán, ktorým jej to oznámia. Vtom prišlo na Instagram upozornenie Darcy Claysová pridala príbeh! Dala tam fotku pri západe slnka na motorke, helma o helmu, akoby si dávali pusku. Belle po chvíli došlo, že je to Áres. Všimla si totiž tetovanie hada, ktoré má na predlaktí. „My sme obe také falošné kravy!“ Jacob ju objal tak nežne, že z neho cítila domov a vedela, že je to on, s kým chce stráviť celý život. Jacob dodal: „Musíme im to oznámiť!“ Chytil ju za ruku, rýchlo ich odfotil a poslal Darcy s poznámkou: Prepáč, no aj tak to medzi nami až tak dobre neklapalo. Keď som videl, že sa ti ligocú oči a zväčšia zreničky vždy, keď vidíš Áresa, uvedomil som si, že ja mám tie iskry tiež, no nie, keď sa pozriem na teba. Je to Bell.

Oblast' tvorby najmladších autorov

Poézia

1. miesto

Eliška Švirgová

Miluju

Miluju, maluju, cítuju a sľubuju.
Sľuby ale nesplňuju, všetky kolem obtěžuju, těžko lidem důvěřuju.
Jen lásku však potřebuju.
A proto čtu a cítuju, svou lásku lidem takto sděľuju.
Nikdo ji však nevidí.
Jak hloupé vkládat víru do lidí.
Mladých, starých, dobrých, zlých, z dálky slyším něčí smích.
Je to můj nebo tvůj?
Běžím za ním, stůj co stůj.
Za tím smíchem, za láskou.
Co je tedy otázkou? Vstávat ráno
na čele s vráskou či svou vrásku
skrývat maskou?
Nebo se snad celý život honit za láskou?
Jsem moc mladá, netuším.
Vím snad jenom to, že sním.
Že budu milovat, malovat, cítovat, sľubovat a doufat,
že svého života ve stáří nebudu litovat.

2. miesto

Beáta Majkutová

Deň a noc

Súrodenci.

Brat a sestra.

Stretnú sa len nakrátko.

Objímu sa, podajú si ruky.

Povedia si:

dobrý deň, dobrú noc...

Stále dokola.

Aj zajtra je deň.

Aj zajtra bude noc.

Z neba

padajú Vianoce.

Krutý vietor vyprázdnil ulice.

Vtáky v búdeke zobú zrná,

čo im ľudia na zimu dopriali.

A ja?

Pijem čaj a všetko pozorujem

cez okno v mojej izbe.

3. miesto

Izabela Bibzová

Schúlená sedíš za stenami

ktoré si si sama postavila
väzeň vlastných myšlienok
čakáš na záchranu
kričíš kopeš búchaš
nikto neprichádza
múry sú už príliš hrubé
iba cez jednu škáru
presvitá teplo
ktorému si sa tak vytrvalo vyhýbala

stačí odhrnúť závesy
a pustiť dnu iné ráno

môj vnútorný svet

je plný hnevu
ničí všetko okolo

niekedy sa prestanem ovládať

vtedy ma prerastie
a splynie z rozbúrenou riekou
v mojich žilách

potom sa nebudem cítiť tak slabo

možno potom
nájdem to dievča
s túžbou dotknúť sa hviezd

ich žiara
nedovolí vyhasnúť
svetlám v mojich očiach

Oblasť tvorby najmladších autorov

Próza

1. miesto

Nina Okšová

Splnený sen

(Úryvok)

Omyla mierila domov zo školy. Dnes síce Charma nestretla, no neprekáza jej to, veď sa stretnú zajtra. Vošla dnu a ihneď pocítila, že niečo je inak. V obývačke sa svietilo. Za dverami boli dva páry topánok. Zmätene pozdvihla obočie, prezula sa do papúč a zamierila do obývačky, odkiaľ sa niesol tlmený hlas. Keď zastala vo dverách, stíchol.

Bol tu.

Po toľkých rokoch. On bol tu. Omyla si nečujne vzlykla a ťarbavo spravila pár krokov k svojmu otcovi, ktorý sedel na gauči a ešte pred chvíľou sa pokúšal rozprávať s mamou, ktorá bola prekvapivo doma a sedela v jej kresle.

Omylin otec ju nemo sledoval, ako by neveril, že toto dievča by mohla byť jeho dcéra.

„Vyrástla si,“ šepol s úsmevom a postavil sa. Omyla sa neudržala, rozbehla sa k nemu a tuho ho objala. Jeho ruky ju objali naspäť a ona privrela oči. Nemohla uveriť, že ju objíma jej otec.

„Prišiel som za tebou, Myl,“ začula jeho hlas. Znel trochu inak, ale stále to bol jej otec. „Pár dní tu ostanem. A potom ťa zoberiem so sebou. Pôjdeš so mnou do môjho mesta. A budeme my dvaja, čo ty na to?“

Omyle zamrzol úsmev na perách. „Zoberieš ma so sebou?“ Jej zopakovaná otázka ticho visela vo vzduchu a zdalo sa, akoby ju zrazu začala dusiť. Svet naokolo sa strácal. Počula len tú vetu: Pôjdeš so mnou.

„Áno. Zoberiem ťa so sebou. Pôjdeš so mnou do mesta. A budeme my dvaja... Spoznáš nových ľudí. Spoznáš iný štýl života, zábavnejší. Dostaneš sa z tohto zapadákov... Preč,“ vyslovil posledné slová so zhnusením v hlase. Omyla ticho hľadela pred seba, no potom sa ozvala. „Ale až teraz? Toľko rokov... Prečo až teraz?!”

Omylin otec pri jej tóne, bolesti a hneve v hlase trochu zamrzol, no rýchlo pokrútil hlavou.

„Omyla, nemohol som.“ „Nie, toto počúvať nechcem,“ prerušila ho, „opustil si nás a nechal tak! Len nás dve!“

„Chceš tu teda ostať? Žiť ďalej v tomto kolotoči samoty a strachu o tvoju neschopnú matku?“

Pri tejto zmienke jej mama zakňučala, akoby vedela, že sa rozprávajú o nej. Bolo však jasné, že nepočúva. Nevníma. „Omyla, ona je pomätená. Patrí do nemoc-“ „Nie! Nedovolím, aby si ju dal preč! Ja som pri nej sedela, keď celé noci plakala. Ja som sa o ňu starala. Ja som strávila dlhé hodiny, chodievajúc za ňou v snahe nájsť ju a priniesť domov. Ja som sa o ňu strachovala. Ja! Nemôžeš ju zrazu dať preč. Nemôžeš!“ vykrikla Omyla. Jej otec ju ticho pozoroval a potom sa znovu ozval. „Omyla, poď so mnou. Niečo s mamou vymyslíme. Len mi, prosím, povedz, že pôjdeš so mnou...“ „Musím si to premyslieť,“ hlesla a zamierila do izby. Nechal ju ísť. Vedel, že potrebuje čas.

„Zoberiem ťa so sebou. Pôjdeš so mnou do mesta. Budeme my dvaja. Spoznáš nových ľudí. Spoznáš iný štýl života. Zabarnejš. A dostaneš sa od tohto zapadáka... Preč.“

Chcela. Omyla tak veľmi chcela. Nový začiatok. Nové miesto. Nik by ju tam nepoznal. Nik by ju tam neľutoval. Nik by neriešil, ako je na tom jej matka. Nik by sa nenútil niekam ju pozývať. Nik by sa nenútil venovať jej pozornosť.

V mysli si predstavila, aké by to bolo: Cez doobedia by chodila do novej školy. Medzi nových ľudí. Našla by si nových kamarátov... Možno aj nie, no neprekážalo by jej, keby mala pokoj od všetkých tých klebiet (vždy sa všade nejaké nájdu). Potom by prišla domov. Do vyhriateho domova. Poobede by prišiel otec. Trávili by spolu čas. Smiali by sa spolu. Zaujímal by sa. Staral by sa o ňu, keby ochorela.

V očiach sa jej zaleskli slzy, keď pocítila slabé pohladenie nádeje. Hoci... Hoci po tých rokoch... Prečo neprišiel skôr? Prečo vtedy odišiel? Prečo ich tu nechal? Prečo sa neozýval?

Rovnaký zmysel malo spýtať sa, prečo sa menia ročné obdobia. Prečo listy opadajú, ale ihličie na strome ostáva? Prečo sa severný a južný pól prit'ahujú? Prečo nie sú dve rovnaké snehové vločky? Prečo citrón chuti kyslo, grapefruit horko a maliny sladko? Prečo je tráva zelená, snečnica žltá a obloha modrá?

Omyla smrkala a pozrela von oknom. Postavila sa, otvorila ho a do tváre jej zavial jemný vánok. Snažil sa usušiť tie jej vlhké líca a pohladit' ju tak, ako to vedel len on. 'Už si si poplakala dost'. Zaslúžiš si len smiech a úsmev.' Mala by odísť s otcom. Naozaj začať od začiatku. Ale nemohla. Niečo ju tu držalo. Nieкто.

Zatvorila oči. Zhlboka sa nadýchla, no vydýchla so slzami na lícach. V tom momente sa v jej hlave ozvali staré známe hlasy.

"Si sklamanie! Odišiel kvôli tebe! Bola a stále si katastrofa! Nič v tebe nie je! Načo bojovať? Na konci ťa aj tak nič nečaká!"

Omyle sa ale zároveň začala vynárat' každá spomienka s ním.

Úsmev pred školou pod čiernym dáždnikom. Chabé pokusy o rozosmiatie. Súťaž o falošnejšie spevy a mop ako mikrofón. Padanie cez operadlo lavičky v parku. Zmoknutý piknik na záhrade. Sychravé poobedia s horúcou čokoládou. Narodeninové oslavy a prekvapenia. Tá sila z toho všetkého ju zrazila na kolena.

2. miesto

Matúš Kolka

Písal sa dátum 12. jún 1885

(Úryvok)

Dňa 12. júna 1885 sa v malej dedinke, zvanej Uppermill, blízko Manchestru, narodil chlapec menom James Collins. Jeho matka sa volala Cristine a otec John. James mal troch súrodencov – Angelinu, Thomasa a Edwarda. Keď mal James jeden rok, pribudla im ešte jedna sestra, Lily. Najviac si rozumel s Angelinou, ktorá bola o tri roky staršia, a často ho učila nové veci, hrala sa s ním a chránila ho pred nepríjemnými situáciami. Jeho detstvo bolo plné dobrodružstiev. Keď mal päť rokov, trávil väčšinu času vonku so svojimi súrodencami. Naháňali sa v lesoch a hrali sa pri malých rybníkoch. Každý deň bol pre nich nové dobrodružstvo – stavali malé prístrešky z vetvičiek, lovíli ryby a skúmali každý kút dediny. Hoci bola dedinka malá, James mal aj kamarátov, ale nie s každým vychádzal dobre. Niekedy vznikali hádky a niektoré deti boli násilné alebo vyhľadávali problémy. Keď mal James sedem rokov, mal začať chodiť do školy, no jeho rodina si to nemohla dovoliť. V dedine boli školy, ale časté poplatky a náklady na učebnice pre chudobnejšie rodiny znamenali, že nie každý mal šancu učiť sa. Napriek tomu sa James učil veľa od svojich starších súrodencov a miestnych obyvateľov.

Jedného dňa sa James hral so svojimi súrodencami, keď k nim pristúpil chlapec menom Charles, ktorý bol o päť rokov starší, a bol známy tým, že sa veľmi dobre bil. „Ahoj, veľmi si mi chýbal, mám chuť sa s tebou zahrať,“ povedal Charles, pričom jeho kamaráti, skôr poskokovia, sa hlasno rozosmiali. Jamesov brat Thomas, ktorý bol o rok mladší ako Charles, sa pokúsil Charlesa zneistiť a povedal: „Čo tak, nepohráš sa so mnou?“ Charles urobil grimasu, zovrel päsť a náhle došlo k bitke. Prvá rana trafila Thomasa, ktorý padol na zem s krvácajúcim nosom. Angelina okamžite ušla a James vedel, že ďalší na rade je on. Snažil sa Charlesa presvedčiť, že ho nemusí biť, pretože mu nič neurobil, ale Charles sa len zasmial. „Vedel som, že si smrad, ktorý sa bojí ako dievča,“ povedal posmešne. James premýšľal, či utiecť, no nebolo kam, Charlesovi poskokovia ho obkľúčili a zablokovali únik. Rozhodol sa teda brániť, aj keď vedel, že je slabší. Keď sa zahnal, Charles mu chytil ruku a uštedril mu ranu do sánky. James sa takmer ani neudržal na nohách. Charles pokračoval: „Vedel som, že si padavka, je načase, aby ťa niekto naučil, ako to v živote chodí.“ Posledné, čo James cítil, bola silná rana do brucha. Dvaja Charlesovi pomocníci ho chytili pod ramená, zatiaľ čo Charles mu dal ďalšiu ranu do nosa. Jamesovi sa zatemnilo pred očami a padol do bezvedomia. Angelina to všetko videla a okamžite zavolala pomoc. Našťastie, Thomas neutrpel vážne zranenia, no James mal zlomené rebro a bol veľmi ubolený. Liečil sa štyri mesiace, odvtedy sa v Jamesovi niečo zmenilo a tá bitka ho naučila, že sa nepriateľom musí postaviť, inak nikdy neprestanú.

Stalo sa to v marci, takže James ešte nemusel pracovať, no za tri mesiace mal nastúpiť do práce. Rodičia sa s Jamesom o všetkom porozprávali a zhodli sa, že mu budú musieť nájsť prácu, pretože mali málo peňazí a zároveň dúfali, že sa tým uvoľní napätá situácia medzi Jamesom a Charlesom. Tri mesiace ubehli ako voda a James odišiel pracovať do Manchestru, domov sa vracal len raz za mesiac. Pracoval pre bohatého šľachtica, ktorý sa o svojich sluhov vôbec nestaral, dával im len minimálnu mzdu a bolo mu úplne jedno, že ide o deti. James bol každý deň vyčerpaný, pracoval až do desiatej večer a vstával o piatej ráno. Cítil, že jeho telo nemá dostatok síl ani na najjednoduchšie úlohy. Dalo by sa povedať, že aj zvieratá, ktoré sa tam chovali na dvore a v stajniach, sa mali lepšie než on, pretože jedlo dostával len raz denne a nikdy nebolo dostatok mäsa alebo čerstvého chleba. Keďže mal iba osem rokov, bola preňho každodenná práca nesmierne ťažká a jeho telo a zdravie začali rýchlo prejavovať únavu. Jeho telo nebolo zvyknuté na taký vyčerpávajúci rytmus a oslabený James ochorel na chrípku, ktorá bola v tom čase veľmi nebezpečnou chorobou. V niektorých prípadoch mohla byť smrteľná. Zamestnávateľ ho poslal domov, aby sa zotavil a po dvanástich dňoch chrípku prekonal, no zostal veľmi slabý. Musel zostať doma ešte ďalšie dva týždne, aby sa úplne zotavil a získal späť silu. Toto všetko sa stalo len mesiac po tom, ako začal pracovať, takže mzdu za prvý mesiac dostal, ale za druhý už nie. Takto pokračoval každý mesiac až do Vianoc, kedy sa mohol vrátiť domov osláviť sviatky, a to len preto, že ešte nemal ani desať rokov.

Na Vianoce dostal od svojho otca darček, vlastnoručne vyrobeného malého dreveného koníka, ktorého si veľmi vážil a ktorý sa stal jeho najcennejším pokladom. Ani sa nenazdal a musel sa opäť vrátiť do práce, no tentoraz nastali ďalšie problémy, pretože jeho zamestnávateľ si našiel staršieho sluhu a Jamesa prepustili. Rodičia boli veľmi sklamaní, no vedeli, že s tým nič nemôžu robiť, a tak rozhodli, že James bude zatiaľ pomáhať doma, kým mu nenájdu inú prácu. Približne dva mesiace pomáhal s domácimi prácami a malými povinnosťami, až mu nakoniec našli miesto u farmára, ktorý vlastnil pole a dobytok. Plat nebol o nič lepší než predtým, no aspoň sa mohol každý deň vracat' domov k rodine, čo pre neho znamenalo obrovskú úľavu. Na farme pracoval dva roky, stal sa z neho pracovitý chlapec, ktorý si začínal uvedomovať hodnotu práce a peňazí.

Keď mal desať rokov, nastalo ďalšie nešťastie. Jeho mladšia sestra Lily ochorela na kiahne, smrteľnú chorobu, proti ktorej v tom čase ešte neexistovala účinná liečba. Rodina s ňou celý týždeň bojovala, ale napriek všetkej snahe Lily chorobe podľahla a zomrela. James sa stal najmladším zo súrodencov a táto strata úplne zlomila celú rodinu. Bola to jedna z prvých veľkých skúšok, ktoré ho počas života postihli, a James si začal uvedomovať, že život môže byť krutý.

2. miesto

Terézia Majchráková

Záchranná cesta vlakom

(Úryvok)

„Už tam budeme?“ spýtala sa päťročná Lisabeth asi už po tisíci raz. „Budeme tam, keď tam budeme,“ zašomrala jej sestra Juliet, staršia od nej o šesť rokov. „A kedy tam budeme?“ opýtala sa tentokrát deväťročná Tabitha. „Sme tu,“ povedala mama detom a otočila sa na nich s úsmevom, „na kúpalisku.“ „Konečne,“ potešil sa Dávid. Malý trojročný Matúš zvyškol a pozrel sa von z okna. „Kupaisko!“ „To nie je kupaisko, ale kúpalisko,“ opravoval ho Dávid. To bola jeho večná záľuba. „Dadko, nechaj ho tak, keď si ty mal tri, hovoril si mokoka namiesto motorka,“ ozval sa najstarší trinásťročný Samuel. „Veď dobre, ale teraz už mám sedem,“ povedal Dávid, keď vychádzal z auta.

„Podme, chcem ísť na všetky tobogány!“ vykrikovala Lisabeth a utekala napred. Pri pokladni zastala a čakala na ostatných. Nad pokladňou stálo napísané: kúpalisko Handel. Rodičia zaplatili za vstup. „Deti, držme sa pokope, lebo sa stratíte, je to tu veľké,“ upozorňoval ich ocko. Dávid sa chytil Samuelovej ruky. Len Matúš sa nikoho nechtyl. Zrazu okolo nich prešlo veľa ľudí. Prevažne na bicykloch. „Deti, držte sa pokope!“ zakričala mama a prekričala hluk. Konečne si našli miesto na sedenie. „Počkajte, kde je Matúš?“ spýtala sa Juliet. „Ja som myslel, že s tebou...“ pozrel sa na ňu Samuel. „Nie, ja som išla s Tabithou.“ „Mami, Matúš sa stratil!“ zakričala Tabitha. Maminka hneď prišla. „Ako to myslíte, že stratil?“ „No nie je tu... Vidiš ho tu niekde?“ vyplašene povedal Samuel. „Podme ho hľadať,“ rýchlo povedal ocko, „musí tu niekde byť.“ Deti sa rozdelili. Samuel išiel s Lisabeth a Tabithou, maminka s Juliet, Dávid s ockom. „Matúš!“ kričal Samuel. „Nikde nie je,“ vzlykala Lisabeth. „Musí tu byť, nemohol zmiznúť,“ krútil hlavou Samuel.

„Ocko, je tu veľa ľudí, nikdy ho nenájdem,“ povedal Dávid a rozplakal sa. „Neplač, Dadko, Matúško tu niekde bude, neprepadol sa predsa pod zem.“

„Juliet, nevidíš ho?“ „Nie, mami, čo keď ho niekto uniesol?“ zhrozila sa Juliet. „Ale kto by ho kradol a na čo, niekde tu bude,“ mamka chytila Juliet za ruku a rozbehli sa hľadať ďalej.

Mali strach. Veľký strach. Kde je? Čo sa mu stalo? Veď nemohol len tak zmiznúť! Len Juliet si bola čím ďalej tým istejšia, že ho niekto ukradol.

„Kúpalisko sa zatvára o 10 minút, všetci opustite kúpalisko, prosím!“ zaznelo v reproduktoroch. Ľudia začali odchádzať. Vlastne už tam skoro nikto nebol. Len Nuklovci stále hľadali Matúša.

„Tabi, pod', musíme bežať naspäť, lebo nás tu zavrú!“ povedal Samuel Tabithe a rozbehli sa smerom k ležadlám. Lisabeth bežala za nimi. Zrazu Samuel a Tabitha za sebou začuli výkrik. Lisabeth! Uvedomil si s hrôzou Samuel. Obzreli sa. Lisabeth

ležala na zemi. „Lisabeth!“ zakričala Tabitha a rozbehla sa spolu so Samuelom k nej. „Lisi?! Čo sa stalo?“ vyplašene si k nej kľakol Samuel. Tabitha ju chytila za ruku a vyplašene sa pozrela na Samuela. „Lisabeth!? Počuješ ma?“ Samuel ňou jemne zatriasol. „Lisabeth, preber sa,“ rozplakal sa Samuel. „Musela sa tu šmyknúť... a... a... neviem, čo sa jej stalo,“ plakal Samuel. „Musíme ju zobrať za rodičmi, rýchlo!“ Samuel zobral Lisabeth na ruky a spolu s Tabithou sa rozbehli za rodičmi. „Mami, mami, Lisi sa niečo stalo, šmykla sa...“ hovoril Samuel rýchlo. Mamka chytila Lisabeth za ruku. „Lisabeth!“ kričala, „počuješ ma?“ „Musíme ju zobrať do nemocnice! Rýchlo!“ rozhodol ocko a všetci utekali smerom k autu. „A čo Matúš?“ spýtal sa Samuel plačlivo. „Kvôli Matúškovi musíme ísť na políciu, niekto ho musel uniesť, ale najskôr musíme zobrať Lisabeth do nemocnice.“

Ocko zastal pred nemocnicou. Zobral Lisabeth a spolu s maminou utekali dnu. Ostatné deti zatiaľ sedeli v aute. „Nezomrie?“ spýtala sa potichu Tabitha. „Neviem, lekári urobia, čo bude potrebné,“ povedal Samuel. Snažil sa byť silný, ale hlas sa mu zlomil v strede vety a rozplakal sa. Deti čakali v aute dve hodiny. Potom sa ocko vrátil. „Zoberiem vás domov, dnes to budete musieť zvládnuť bez nás, Lisabeth bude v poriadku, ale musím sa potom vrátiť,“ povedal a smutne sa na nich pozrel, „veľmi ma to mrzí.“

„Nevadí, oci, my to zvládneme, hlavne nech je Lisabeth v poriadku,“ povedala Juliet a slabo sa usmiala.

Ocko ich vysadil doma. „Naozaj ma to mrzí,“ povedal ešte raz a zamával im. Deti sa museli zaobísť bez rodičov. Bolo už veľa hodín. Tabitha a Dávid už spali.

Len Samuel a Juliet nemohli spať. „Nemôžeš spať?“ spýtala sa potichu Juliet. „Nie,“ vzdychol si Samuel. „Ani ja.“

„Bojím sa o Lisabeth aj o Matúška.“

„Aj ja,“ posadila sa Juliet, „ale polícia ho nájde.“

„A Lisabeth? Je to všetko moja vina...“ Samuel sa rozplakal, „nedával som na ňu pozor a teraz...“ nemohol pokračovať ďalej.

„Samko, čo to rozprávaš? Ty za to nemôžeš!“ Juliet si k nemu prisadla a objala ho.

Samuel sa na ňu usmial a utrel si slzy z očí. „Ale keby som na ňu dával pozor...“ „Keby som ja dávala pozor na Matúša, nikdy by sme ho nemuseli hľadať a Lisi by sa nikdy nešmykla,“ povedala Juliet. „Ale ty za to nemôžeš.“ „Rovnako ako ty nemôžeš za to, čo sa stalo Lisabeth.“ Samuel sa slabo a smutne usmial. „Mali by sme ísť už spať, je strašne veľa hodín,“ zhodnotila Juliet s pohľadom na hodiny. Samuel prikývol a obaja si ľahli do svojej postele.

3. miesto

Nikolas Ikrényi

Príbeh o Oliverovom tajomstve zastaveného srdca

(Úryvok)

V kráľovstve Mechania, kde sa vzduch menil na hustú, voňavú paru a ozubené kolesá boli dôležitejšie ako peniaze, žil Oliver. Jeho svet bol svetom precíznej mechaniky. Každé ráno ho budil hlasný piskľavý zvuk hlavného parného kotla: „Húú, húúú, hu-húúú.“

Ale dnes bolo ticho. Oliver sa prebudil do studenej nehybnej atmosféry a svoje ťažké mosadzné okuliare si zvedavo posadil na nos. Všetky lampy v Meste pary odrazu zhasli. Jeho verný robotický spoločník, ktorého pomenoval Iskierka, len nešťastne pískal a pobehoval okolo neho.

„Iskierka, toto nie je len bežná porucha,“ ozval sa vystrašene Oliver, „ticho je príliš dokonalé.“

V meste nastal chaos. Parné vozidlá stáli na mieste, zatiaľ, čo ich pasažieri, zvyknutí na plynulý chod, sa hádali. Iní zas bezradne pobehovali po okolí. Oliver vedel jedno – ak sa Centrálny hodinový stroj neobnoví do západu slnka, krištáľové úložiská v systéme sa vyprázdnia a potom sa natrvalo zavrú vplyvom teplotného šoku. Oliver vedel, že musí nájsť riešenie, inak to bude koniec jeho sveta. Prešmykol sa do opusteného archívu. Očakával, že tam na zaprášených policiach nájde odpovede.

Dlho hľadal, prehrabával sa v starých dokumentoch, až napokon našiel, čo potreboval, aby pomohol svojmu mestu: denník prvého hodinára, ktorý Centrálny hodinový stroj zostrojil. Úhľadné písmo hovorilo o akomsi krištáľovom oleji. Tento olej bol tajomstvom, ktoré udržiavalo systém v chode. Bez neho sa život v meste zastaví. Bolo by ho treba pravidelne dopĺňať, aby sa ozubené kolesá hladko pohybovali a bez prekážok zapadali do seba. Nemal nástupcu, a keďže o tom nikto nevedel, a hodinár už nežil, iste ho už dlho nikto nedoplňal! Niet divu, že stroj sa zastavil. Vlastne bolo hotovým zázrakom, že tak dlho bežal bezporuchovo.

Oliver rýchlo prevracal stránky starého denníka, občas na chvíľu prestal, zamyslel sa nad nejakým záznamom a potom pokračoval ďalej v listovaní. Raz sa bezmyšlienkovito zahľadel kamsi do diaľky. Už chcel vzdať svoje pátranie. Na okamih si predstavil, čo sa bude diať vonku za týmito stenami, ak sa hodinový stroj nadobro zastaví. Doteraz riadil život jeho obľúbeného mesta. Bol jeho srdcom. Zdravým srdcom bijúcim pravidelne a isto. Aspoň si to doteraz myslel. Nikdy predtým sa mu ani na sekundu nezдалo o tom, že by sa mohlo čosi pokaziť. Všetci brali Centrálny hodinový stroj ako niečo stále a nemenné. Nik neriešil, ako funguje, a či funguje. Nik neriešil údržbu a starostlivosť. Považovali ho za akési „perpetuum mobile“. Preto teraz nastala v Meste pary tá panika.

Myšlienky sa mladíkovi rozutekali kade-tade. Na stene sa objavil jemný lúč zapadajúceho slnka. Pomaly sa kĺzal ďalej a ďalej. Ako sa tak pomaly plazil po zemi, na zaprášenej podlahe sa čosi zalesklo. Oliver odložil denník, opatrne sklúzol zo stoličky, kľakol si na zem a istým pohybom ruky oslobodil lesklý bod. Odkryl divný odtlačok na zaprášenej podlahe. Nebol to odtlačok topánky, ktorý očakával. Ukázal sa podivuhodný trojuholníkový znak. „To je znak profesora Hrdzu!“ Oliver si naňho po dlhom čase spomenul. Úplne naňho zabudol. A nielen on. Už dlho si naňho nespomenul nijaký obyvateľ mesta.

Hrdza bol bývalý inžinier, ktorý veril, že moderná technika je pre ľudstvo prekliatím. Snažil sa ľudí varovať pred ňou. Všade rozprával, že mesto sa zničí aj samo, keď sa všetci budú spoliehať na techniku. Bol prorokom, ktorého nikto nemal rád, a preto ho ani nikto nepočúval. A keď asi pred desiatimi rokmi zmizol, dlho si to nik ani len nevšimol. Po čase sa na neho úplne zabudlo. Mladík si spomenul na jeho slová a po chrbte mu prebehol mráz. Odrazu ho ovládol nepríjemný pocit. Čo ak mal pravdu?

Oliver prešiel prstami po studenom trojuholníkovom symbole. Na jednom mieste pritlačil trochu viac.

Odrazu... začul tiché cvaknutie. Ako tak pátral, v najtemnejšom kúte miestnosti objavil pootvorené dvere neveľkého trezora. V tom napätí zabudol aj dýchať. Priblížil sa, otvoril ich dokorán. A s veľkým sklamaním vyfúkol zadržovaný vzduch. Trezor bol prázdny. Prázdny! So sklesnutými ramenami sa zniesol na podlahu do pokľaku. Jeho zúfálny pohľad poskakoval po veciach pred ním. Čo teraz? Čo má teraz spraviť? Zúfalo túžil zachrániť svoje mesto a ľudí v ňom. Bez hodinového stroja postojí aj život!

Ako sa tak v zúfalom kŕči zvalil na podlahu, uvidel malú fláštičku, ktorú Hrdza zrejme stratil pri vyprázdňovaní trezora. Asi sa zakotúľala do kúta a schovala sa v tieni veľkej špinavej skrine. Vytiahol ju zo skrýše, otvoril a ovoňal jej obsah. Vôňa nebola nepríjemná. Hustá tmavá tekutinu bola viac mazľavá, než tekutá. Oliver ju opatrne otestoval na kúsku železa. Ruky sa mu triasli, až sa bál, že sa mu test nevydarí. Železo sa takmer okamžite začalo rozpúšťať. Hrdza! Ukázalo sa, že Hrdza kedysi použil na hodinový stroj korozívnu látku, ktorá postupne ničí kov. Musel nájsť křišťáľový olej, ktorý bol jedinou látkou schopnou neutralizovať túto kyselinu a zároveň premazať aj ozubené kolieska. Mal pocit, že asi na jednu sekundu mu postalo srdce. Zhlboka sa nadýchol a potom si spomenul na denník prvého hodinára. Rýchlo nalistoval stránku, kde bol zašifrovaným textom napísaný odkaz, kde nájde křišťáľový olej. Musel sa ponáhľať na označené miesto hlboko pod mestom, rozlúštil znaky. Konečne našiel křišťáľový olej. Nalial ho do Centrálného hodinového stroja v poslednej chvíli. Ozubené kolesá sa lenivo pohli ešte pred západom slnka, potom sa s rachotom roztočili, zrýchľovali, až sa nastavili na obvyklé tempo. Zotrel prach zo zaprášenej okennej tabule a vykukol von na svoje mesto. Zachránil ho!

Podsskočil a od radosti objal svojho prekvapeného robota.

3. miesto

Alžbeta Svobodová

Cesta mimo nás

(Úryvok)

„Círřrn!“ ozvalo sa triedou. Konečne! Posledná hodina a zároveň posledná písomka v tomto školskom roku. Všetci moji spolužiaci s rachotom odchádzajú na obed, kým ja si ešte robím poriadok v taške. *Dúfam, že to dopadlo dobre.* Nechcel by som mať dvojku z fyziky. Moja mama, ktorá fyziku zbožňovala, by to ťažko zniesla.

Cestou domov pofukuje teplý vetřík a pred domom už stojí otcovo auto. Už zvonka cítiť palacinky, z ktorých mi začali tiecť sliny.

„Som doma!“ skríknem a tresknem dverami. „Dáš si palacinky, Thomas?“ ozve sa otcov veselý hlas z kuchyne. Len čo vkročím a uvidím môj pohľad, pripraví mi na stôl tanier. Usmeje sa na mňa. „Budeš jest' u seba?“ a naloží mi na tanier tri palacinky. Prikývnem, bez slova ho vezmem a v tichosti odcupkám do svojej izby.

Pootvorím dvere a... Tanier mi takmer vypadol z ruky. Pozriem sa na neznámu ženu sediacu na mojej stoličke. Ako sa tu zjavila?

Skôr, ako niečo urobím, ma zastaví. „Nechod' za svojím otcom, Thomas,“ osloví ma. Odkiaľ pozná moje meno? Čo tu chce?

„Neublížim ti,“ upokojuje ma. Jej úsmev je nežný a jej zeleno-sivé oči sa ma snažia nalákať, aby som bol ticho. Zatvorím za sebou dvere a spýtam sa: „Kto ste?“ Ona sa postaví, odhrnie si karamelové vlasy podobné tým mojím a priblíži sa ku mne. „Volám sa Jeny Rood a potrebujem tvoju pomoc. Musím niekoho nájsť.“

Načo potrebuje mňa? Prečo nezavolá políciu?

„Chcem nájsť svojho syna, ktorého mi uniesli ľudia z iného sveta.“

Spadne mi sánka. Robí si zo mňa dobrý deň! Z iného sveta? „Tomu akosi nerozumiem. Mohli by ste mi to lepšie vysvetliť?“ opýtam sa nechápavo a sadnem si na posteľ.

„Som z inej dimenzie. Existuje ich milión. Každá dimenzia má niečo s tou susednou rovnaké. Môže to byť osoba, história alebo obchod. Medzi našimi dimenziami si to práve ty. Tí, ktorí môjho syna uniesli, sú veľmi zlí a nebezpeční. Pôjdeš so mnou do mojej dimenzie a pomôžeš mi ho nájsť? *Môjho* Thomasa? Nikto sa to nedozvie. Keď ho nájdeme, vrátiš sa späť do tejto chvíle.“

Som rád, že sedím. Toto sa mi asi sníva! Musím sa nadýchnuť. „A... A viete... Viete, kde ho nájsť?“ vykokcem zo seba. „A prečo potrebujete mňa?“ Ona sa nad tým len v tichosti zasmeje. „Lebo ste tá istá osoba. Jediné, čo viem, je toto.“ Podá mi mapu

mesta. Nášho mesta, ktoré vyzerá trochu inak. Je na nej vyznačené jedno miesto. Škola. „Do tej školy môj syn chodí a chcem, aby si ho tam našiel. Ja sa tam nemôžem dostať,” povie s pohľadom upreným na mapu.

V jej očiach vidieť smútok. Chýba jej. Ved' je to jej syn. Zrazu sa odhodlám: „Dobre, pomôžem vám.”

Na tvári vyčarí žiarivý úsmev. „Tak poďme na to!”

Kým som jedol palacinky, Jeny Rood narábala s hodinkami. „Ako sa dostaneme do vášho sveta?” pozdvihnem jedno obočie a hneď aj to druhé, keď uvidím pred sebou modré žiariace dvere. „Toto je portál do mojej dimenzie.” Otvorí dvere, ja s údivom položím tanier na posteľ a postavím sa. Vtom, ako si zblízka obzerám portál, pani Rood nekompromisne do mňa strčí. Ani mi nedala možnosť dojesť poslednú palacinku.

Vyzerá to tu ako naše mesto, len tmavšie a sychravejšie. „A viete, že chodí do školy? Nemohli ho niekde zavrieť alebo niečo také?” pristúpim k Rood a pozriem sa na ňu. Je z nej cítiť odhodlanie, ale aj strach. Otočí sa ku mne: „Dali ho do inej rodiny s tým, aby žil normálny život, kým ja som skončila na úteku. To miesto vyznačené na mape je škola – jediná v meste.” „Tam ho určite nájdeme,” odpoviem za ňu. Ona prikývne: „Ale ja tam nemôžem ísť. Preto potrebujem teba. Ty si jediný, komu dôverujem, Thomas.”

Dotknem sa jej ramena: „Tak ho poďme nájsť.”

Prechádzame rôznymi uličkami smerujúcimi ku škole. Pár metrov od nej zastaneme. Teraz som na to sám. „Najprv ťa musím upraviť, aby si nevyzeral ako môj Thomas,” a popritom vytiahla z tašky hrebeň a okuliare.

Blížil som sa ku škole, keď som ho zbadal. Vyzeral rovnako ako ja. To bola tá jednoduchšia časť. Teraz sa potrebujem dať s ním do rozhovoru. No skôr, ako sa k nemu priblížim, pozrie sa na mňa a usmeje sa: „Chodíš sem do školy? Ešte som ťa tu nevidel.”

„Hm, nie. Som tu nový. Ako sa voláš?” spýtal som sa ho, aby som nedal najavo, že ho poznám.

„Thomas Jenkins. A ty?”

Zmeravel som. Mám mu povedať moje skutočné meno? To by nebolo dobré. „Frank! Som... Frank Thomson.”

„Teší ma. Nast'ahoval si sa sem s rodičmi?” V duchu si vydýchnem.

„Áno. Nast'ahovali sme sa sem včera.” „Tak potom tu budeš chodiť do školy?” Zaváham: „No, nie. Mám domáce vyučovanie. Podľa rodičov sú oni najlepší učitelia, ale želajú si, aby som si našiel kamarátov.”

Na záver

Milé autorky, milí autori!

Určite ste postrehli, že v 16. ročníku súťaže o Literárnu cenu Čakanky je viac rovnakých umiestnení ako po iné roky. Je to spôsobené predovšetkým tým, že súťažné príspevky boli vyváženejšie, viaceré mali približne rovnakú úroveň. Takto autori získali rovnaký počet bodov a porota sa rozhodla udeliť po dve miesta v každej z oblastí.

V jednotlivých oblastiach, najmä mladí a najmladší autori tvorili značné vekové rozpätie: do súťaže sme dostali práce žiakov ZŠ vo veku 10 rokov a stredoškólkov do 19 rokov. Všetkým – rodičom, učiteľom aj jednotlivcom – ďakujeme za vytvorenie pestrej palety literárnej súťaže Čakanky.

Veríme, že nasledujúce týždne a mesiace roka 2026 budú pre všetkých autorov bohaté na témy a podnety, hodné literárneho spracovania, a každý bude cítiť k slovám a jazyku úctu, prijímať ich ako drahokamy a vytvárať z nich jedinečné literárne šperky.

Čakanka, n. o., máj 2026

